בסוד שיח

שאול שיר

"ישר כוח ר' ישראל ברמי

פרשת פנינת יגאי הסיטה לשולי השולים פרשה אחרת, פרשת שירן פרידמן. להזכירכם, שירן פרידמן זו הנערה שהתגלגלנה על בוחן הנהיגה, ישראל ברמי על שהוא מסרב להיכנס למכונית ולבחון אותה, כל עוד היא לבושה בעלי-דית בלבד על גופה.

אלמלא פרשת פנינת יגאי, היו העתונים ממשיכים עם הכותרות נגד בוחן הנהיגה, הכיצד העז ככה להגיע בנערת-ישראל התמימה בלבושה.

כאשר יבוא השבת ר' ישראל ברמי, והשבע כיפה ארוגה, להתפלל בבית הכנסת "עץ החיים" שבקריית ביאליק, יוכה וראי למחמאות מצד המתפללים, כשם שרבים רבים בציבור הרתי ראו במעשהו משום פירוש שם-שמים, אין ספק כלל שרוב הציבור החילוני השפוי מתייצב מאחורי החלטתו של ברמי.

לא אחת, בתקופות הסוערות בחיי, הייתי ער שמיעה לשיחות, שבה צעירה מסבירה לחברתה כיצד היא מתכננת לעבור את ה"מסט". עיקר הדעיון: הסיית הבוחן מהכביש אל עבר "מטרות אחרות" שאין להן ולא כלום עם הבחינה עצמה. הדברים הללו ידועים ומדוברים ויש להניח, כי רוב בוחני הנהיגה אינם נתפסים לתרגילים הבזויים הללו.

שירן פרידמן זכתה אמנם לכמה כתבות תמיכה תמוהות בעתונים ובטלויזיה. אבל מעניין היה לדעת, כמה מבין הצופים והקוראים אמרו בלבם: "אין ספק, בלבוש כזה פרובוקטיבי היא ביקשה להדיח את הבוחן לשיעור אנאטומיה ולא למבחן נהיגה".

אותו בוחן, ישראל ברמי וראי היה נזדק מעבודתו, אם היה יוצא קול בקרב מורי הנהיגה, כי ניתן לעבור אצלו בקלות את הבחינה, אם הבת, הנערה, האשה, מופיעה אליה בלבוש "ליברלי". משמעי על זכותו לקיים את הבחינה באופן כזה שימצע כל לוחת-שפתיים – הוא לא זכה לצער רבים לגיבוי הנרחב.

אין לתת לפרשה הזאת לרדת מסדר היום. יהודי שומר מצוות או סתם עובד במשרד ממשלתי, רשאים להבוע הוספה חיצונית ענינית של לקוחות ואורחים, הן אשה והן גבר, ובידוע הוא שכך הם פני הדברים בכל משרדי הממשלה בעולם המערבי. כשם שלא יראה סביר שגבר יופיע למבחן נהיגה חצי גופו העליון ערום, כך אין לאפשר לנשים להופיע לבחינה עם עלי-דית בלבד. זאת, גם כדי להגן על מורי הנהיגה, שלא יהיו נושא לרכילות על הסיבות שבגללן היקנו את רשיון הנהיגה לנבחנת.

חבל מאד שבציבור נתקבל הרושם כי עובר המשרד, שגילה ישרות והגינות בעבודתו, לא זכה לגיבוי הראוי. או מה אם חוא חוכש כיפה סרוגה?

איוב בדמות אשה

יתיב הוא מרבנן קמיה רדבי שמואל בר נחמני ויתיב ואקאמר: איוב לא היה ולא נברא אלא משל היה", (בבא בתרא דף ט"ו עמוד א') ולא זכור לי מה היתה ההכרעה בגמרא בסוגייה איוב המוכר לנו מהתנ"ך. אבל אישית אני מכיר איוב ברמות אשה, נוכחת והווה.

והו בעצם סיפור לספר או לסרט, ובכל זאת אני נדרש אליו בגלל הרשויות הקשורות אליו, ובמקרה זה "חברה קדישא". עיכבתי את הכתיבה על הפרשה הזאת שאירעה באחרונה, כדי שהכעס לא יהיה מעכיב בכתיבתי והתייחסות תהיה ענינית.

הו פרשת הדברים.

גב' מאשה פבליצ'ין – היום תושבת בת-ים, איבדה את כל משפחתה בשואה. בשלב מסויים בחייה נישאה ב"חבר העמים" ונישואיה כשלו שלא באשמתה. בן אחד הביאה לעולם ואיתו עלתה לישראל. הבן, שמעון, נסע לאה"ב ישם הסתבך בעבירות סמים קשות ונידון ל-15 שנות מאסר. סמוך למעשה הרצה במערת המכפלה, נדקר שמעון בידי אסירים מוסלמים וחייו היו תלויים על בליטה. הוא הועבר לבית החולים הפדרלי המיועד לאסירים וכשהוטב לו היה מתקשר מידי פעם טלפונית לאמו ומעודד את רוחה. הוא מימן את שיחות הטלפון הללו מכספים שאמו אגרה ומשהגלה לשלוח לו כסף, פסקו גם שיחות הטלפון.

חייה רווי המכות, נתנו אותותיהם בגופה. היא עברה בשנים האחרונות ששה ניתוחים קשים הכר על מיטתה כבר בוכה יתר אתה. ויתוך כל הסבל הזה, היתה לה תקוה כי בכל זאת תזכה לראות את בנה בקרוב. מרינה-ישראל ואר"ב תוקקו חוק שאסיר יוכל לרצות את המשך העונש במדינתו. אם זו תיאות לקבלו. נחתמה האמנה בין שתי המדינות ושמעון פבליציץ חתם על בקשת העברה להמשיך ריצוי העונש בישראל.

לפרשה הזאת נכנס בשלב זה אחד האדמו"רים הידועים בעל לב רחום וחנון, שלא יכול היה לראות את סבלה של האם הפעיל מכרים, כדי לזרז את העברתו של האסיר לישראל, על מנת שאמו תוכה לראותו בטרם תמות. לחצים על לישכת שר המשפטים, שיחות עם ארגונים למען האסירים בתו"ל ופניות לגב' רגינה תפותי הממונה במשרד המשפטים על יישום ההאמנה הנ"ל בין שתי המדינות, נתנו מקום לאמונה שמשהו בכל זאת יזוז, למרות הבירוקרטיה המתישה בישראל ובאה"ב.

ובעוד האם מתעודדת מהסיכויים לראות את בנה, נתקף שמעון בהתקף-לב חלף לעולמו. האם התחננה שייקבר בישראל כדי שתוכל לפחות לבכות על קברו ולהיטמן לידיו, אלא שנתעודדה בעייה: בהיותו בבית הסוהר לא היה מי שישלם עבורו כאן ביטוח לאומי ואשר-על-כן חלקת קבר בבית עלמין היקרון עולה כ-10 אלפים דולרים). האדר היחיד ב"חברה קדישא" תל-אביב שניתן היה להשעין עליו כתף, היה יעקב שיינבוים, יו"ר יעדת הנהנתת, אלא שגם הוא קצרה ידו מלהושיע כעבר להנחה המכורה לשיקול דעתו, בלי שכל הנהלת "חברה קדישא" תתכנס ותחליט כיצד לנהוג במקרה כזה. ובינתיים שוכבת הגוויה של היהודי בארה"ב וממתינה לאישור, שמישהו בישראל, מוסמך, מוכן לקלוט אותה.

זכור לטוב ולברכה הרב יואל עזרוך, ראש "חברה קדישא" רעננה שאמר ללא היסוס: "מת מצוותי עלי ועל צוואתי ועל אחריותי". אולם, בסופו של דבר נמצא מנהל בית-עלמין סמוך לביתה של גב' מאשה פבליציץ, שפתר את הבעייה על כל היבטיה ובתשלום שניתן היה לעמוד בו.

במקרה של גב' פבליצין ספר "מזלה" באמון זה והיה לה מי שיהיה לה לפה. אבל מה קורה עם כל אותם מסכנים חריגים שאינם יודעים אפילו לספור עד עשרת אלפיים מרוע הסכומים המסתרפים הללו בער חלקה בשולי בית הקברות? ואם משפחה חסכה כמה אלפי דולר, מהי ההצדקה להשית עליה מחיר שכזה?

מחצרות אדמו"רים וחסידים

קיללת הרימינובער

עיניו של רבי מנחם מנדל מרימינוב זצוק"ל היו פקוחות על כל אגודות החסד, להבטיח כי יתנהלו בצדק וביושר. וקרה מקרה, שגבאי החברה-קדישא תבעו מהיתומים סכום נכבד רמי קבורה ומשסיר-בו להיענות למחיר שקבעו להם, הלינו הגבאים את המת. משנודע הדבר לרבי מנחם מנדל, קללם שלא יבואו לקבר ישראל עד עבור שלושה ימים מעת פטירתם. ולא הסתפק בקללה זו, והוסיף עליה, שלא יזכו להיקבר בקיברות אבותם ברימי-נוב. עד כדי כך חרה לו הדבר.

וקיללת הצדיק אכן נתקיימה. אחד מן הגבאים נסע לבלות את שארית ימיו, לעת זקנתו, אצל תתנו ובתו בעיירה הגובלת בגבול הונגריה. לפני מותו ציוה בצוואתו שיטמנוהו בקיברות אבותיו ברימינוב. כאשר שבק חיים לכל חי, קיימו בניו את צוואתו והובילו את עלגת שודים לרימינוב. בהגיע השוורים לדרך העולה לרימינוב נעצרו לפתע וסירבו לזוז ממקומם. לא עזרו הצל-פות, פיתוים וצעקות. השוורים התעקשו לעמוד על עומדם ולא להתקדם אפילו מטר אחד. משכש-לו כל הניסיונות לקדם את העגלה, היפנו את העגלה לאחור, והנה פלא, השוורים הזילו מרשכים את העגלה בקלילות כאילו זה עתה הוללו את יוי-מם. החלישו הבנים כי אין טעם להמשיך ולדוחק בשוורים שיסעו לכיוון רימינוב וסיכמו ביניהם לקברו את אבי המשפחה בבית קברות יהודי בהו-נגריה.

גבאי אחד מהמקוללים, נפטר ברימינוב בערב שבת קודש, בימות הקודר הקצרים ולא היה סיפק בידי החברה קדישא להביאו לקבורה קודם כניסת השבת היה מונע עד יום ראשון. ביום ראשון כשבאו עובדי החברה קדישא לחצוב לו קבר "נש-תוממו הקברנים החופרים על המחזה הנורא שר-או, כי אחרי חפירה של כמה שעות, והסיח שהוצי-או מן הקבר כבר נערם בגובה אדם. הקבר עדיין מלא כאילו לא נעשתה כל עבודה, ואנשי חסר המלווים, גם המה ראו וכן תמהו ויחרדו מאד".

בין המלווים היה זקן אחד שראה את הנעשה ונזכר בקללה שקילל הצדיק רבי מנחם מנדל מרימינוב את גבאי החברה קדישא על הלנת המת. ובאותם ימים רבי מנחם מנדל לא היה כבר בין החיים, כדי להודות לבני המשפחה כיצד ואיך לנ-הוג. אשר-על-כן פנו לתלמידו, רבי צבי הכהן צזוק"ל שישב על כסאו. סיפרו לו על העבר ועל ההזוך, שאי-אפשר לברות קבר והמת מה יהיה עליות נתן להם רבי צבי הכהן את מקל ההליכה שלו וציוה שיניחוהו על קבר מורו ורבו, רבי מנ-חם מנדל ויבקשו אותו בשמו לאמור: "אין בכוחי לבוא בעצמי על קברך ועל-כן מבקש אני ממך כי תחוס על החיים שבאו לגמול חסד של אמת, ואשר עברו קשה כל-כך לחפוד למת קבר וכבר אי-אפ-שר להוביל את המת למקום אחר. אנא מחל נא לנפשר והסר מעליו את קללתך." ועשו המלווים ככל אשר ציוה רבי צבי הכהן ולא עברה חצי שעה מאז ויברו אל רבי מנחם מנדל הקוה"ט בש-ליחות תלמידו ועלה בידם להפוד את הקבר ללא תקלות.

הגבאי השלישי-שקולל מפי הרימינובער נסע לעת זקנתו לארץ-ישראל וכך ניצל מהקללה הק-שה של איש האלוקים.

ומספר בעל "עטרת מנחם": "מאד היה רע בעי-ניו מעשה החברה קדישא בתביעותיהם סכומים גדולים רמי-קבורה ועוד כמה ממנהגיהם שהיו למורת-רוחו, אפס לא היה רוצה לרפות ידיהם" ועל כן נמנע מלהטיף להם כל שני וחמישי בעניין זה.

* * *

ואיך לא נכתוב כמה מלים על הצדיק המקובל שהלך בראשית השבוע לעולמו, ראש ישיבת "פורת-יוסף", רבי בן-ציון אבא-שאול זצוק"ל.

כל מי שבא בדלת אמותיו הבין את משמעותן של שתי המלים "ומלבשתו ענווה" (מקנייני התו-רה). האיש שהיה בקי בכל תחדי התורה ולמדן מופלג, ביטל עצמו. אפילו בפני ילדים קטנים והיה משוחח עמם כדי לשמחם על ג'ולות ומשחו-קים אחרים.

נראה היה, כי הוא תומך בש"ס פוליטית, אך שמעו אותו אומר, כי מי שהיתה לו טובת הנאה מהאשכנזים, שיצביע בעד האשכנזים. הוא עצמו לא הצביע בבחירות לכנסת ונהג בעניין זה בכמ-תייר לעדה החרדית. "יתר עם זאת לא הורה לתל-מידיו לנהוג כמותו.

קיים את "לא תגורו מפני איש" והשמיע דעתו בסוגיות שנויות במחלוקת אבל, כמובן בשפה שלא תפגע באיש.

לאחד מבני משפחתו אמר, כי רצה לכלול כמה תשובות נוספות בספרו "אור לציון" (שו"ת), או-לם נמנע מלעשות זאת, כדי לא לפגוע ח"ו באי-שיות רבנית תדנית ידועה, עמו היה ביחסי ידידות.

רבי בן-ציון אבא-שאול זצ"ל, היה גאון בפשט וגאון בקבלה ולא רבים יודעים כי ייסד ישיבה על-שם חמיו הנוטאת את השם "אמת ושלום" (בשכונת "בית-ישראל" בירושלים) והיא יעדה ללימודי הקבלה.

סיפרו לי עדי ראייה שעשו שעות רבות במ-חיצתו, כי מרי-נפש וקשי-יום למאותיהם, זכו לי-שועות על-ידו. "יום אחד נכנסו הדרים עם אחד מילדיהם שסבל ל"ע ממחלה ניוונית. הילד לא יכול היה ללכת והוריו נשאו אותו על כפיהם או על ענלה. משנכנסו לחדרו של רבי אבא-שאול זצ"ל החלו לבכות ולשפוך את מר לבם. הוא נתן להם לפרוק את כאבם האיון לכל דבריהם ואז פנה אל הילד ואמר לו: "קום, תתיל ללכת". והילד צייית לרב והחל הולך כאחד האדם לתדהמת כל הנוכחים בבית.

במותו, כך גם בחייו, ליכד במחיצתו אל כל מר-כיבי היהדות החרדית. לא היה זה מפתיע לראות את הגר"מ אליהו שליט"א ואת הגר"ע יוסף שליט"א פוסעים אחד אחרונו, כשם שאיש לא שאל הכיצד רבים כל כך מבני "העדה החרדית" מיוצ-גים בלוויה, שלא הסרו בה גם כיפות סרוגות.

מיתת צדיק מכפרת, ויהי רצון שיתכפרו זכוכ-תו תחטאי המחלוקת ושינאת חינם שבתוכנו, בימי "בין המצרים" שבהם אנו מצויים.

עורכת המוסף: נעמי הלן